

2. posebno dobro je apno za take zemljiša, v katerih je dostojno gnojca ali korenin in družih ostanjkov od poprejšnih sadežev; zato je posebno dobro na preoranih celinah ali ledinah, senožetih ali deteljših itd.;

3. naj več izdá pri ogeršici, detelji, grahu, grahori, bobu in krompirju; vendar tekne tudi žitom.

4. na oral (joh) poljá se ga po lastnosti bolj ali manj debele zemlje potrebuje od 36 do 80 centov, kateri zaležejo potem za 6 do 9 let;

5. prevečkrat z apnom gnojiti ni dobro, ker se rodovitnost zemljiša po preobilnem apnu zmanjša, sosebno, če se z živinskim gnojem premalo gnoji in se kmetovavec le na apno zanaša;

6. apno naravnost z živinskim gnojem mešati, ni dobro;

7. tudi ni prav apna štipati po njivi ob deževnem vremenu, ali ga pustiti po njivi predolgo raztrošenega ležati in ga ne kmalo podorati;

8. kolikor bolj globoko in dobro preorje kmetovavec njivo svojo in kolikor bolje jo gnoji z dobrim živinskim gnojem, toliko manj je treba njivo apnovati. Ni tedaj prav, če kmetovavec zmiraj eno mero apna na svoje njive deva. Apno je v primeri z živinskim gnojem za njive to, kar je vino ali žganje v primeri z mesom za moč človeka; z vinom se scer človek začasno okrepeča, stanovitne in delj časa terpeče moči pa mu ne dá, — in odtod izvira pregovor kmetovavcov, da apno „naredí premožne stariše pa uboge otroke“, to je, hipoma si veliko pridela na njivi, ki je z apnom pognojena, čez leta pa oslabí, ako se ne gnoji tudi z drugim gnojem, ki ji bolj stanovitno moč daje.

Tudi s soljo ali s poprom se dá dobro primerjati. Kakor sol ali poper spodbada želodec, da mu jedila bolje teknejo, — tako spodbada tudi apno, če pride na pravo zemljo, da so zemljiša rodovitniši. Al želodec ne bo s samo soljo ali s samim poprom zadovoljen, če bi le soli in popra dobival, in družih jedil ne. Z drugimi jedili pa skupej tekne sol ali poper, kakor tudi kozarček vina človeškemu želodcu kaj dobro. Ravno tako apno ne more brez družega gnoja polju stanovitne rodovitnosti dati. (Dalje sledí.)

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Potres.

Na zemlji se primerjajo dvojni potresi.

Eni izhajajo iz sile podzemeljskega ognja in iz bljuvanja gorečih hribov. Ti se čutijo le v majhni daljini, in le takrat, ko taki hribi že razsajajo, ali preden razsajati začnejo. Kakor hitro tiste snove, ki ogenj napravljajo, vreti začnejo in se vnemajo, išče ogenj na vsih krajih si napraviti oddušek. Če nikjer naravnega izhoda ne najde, vzdigne tla in si sam siloma izhod napravi. Taki potresi pa se razširijo le po majhni okrajni nekoliko milj, in omajajo zemljo le tako, kakor jo na primer sožgani smodnik več milj okrog precej močno strese.

So pa tudi še drugačni potresi, ki se v vsem očitno od poprejšnjih razločijo. So to taki potresi, ki se sila dalje občutijo in velike dežele omajajo, brez da bi se pri tem kakošen goreč hrib, ali kakošen drug predor prikazal. Bili so potresi, ki so ob enem Angležko, Francozko in Nemško omajali. Potresi te verste se čutijo vselej veliko dalje na dolgost kakor na širokost, in majajo dežele z večjo ali z manjšo silo na raznih krajih,

in skoraj vselej jih spremlja gluh šum, kakoršnjega dela težak voz, ako hitro teče.

Da se uzroki takih potresov nekoliko spoznajo, hočemo sledeče opomniti. Vse snove, ki se lahko vnamejo, napravljajo kakor zažgani smodnik veliko veliko gazov ali posebnih zrakov. Tak gaz, ki ga ogenj napravlja, je tako tenek ali raztegnjen, da sila grozno moč zadobi, če je dolgo v globini zemlje zapert in stisnjen. Če se tedaj v veliki globočini kakošnih sto ali dvě sto sežnjev žveplene in druge gorljive snove s pomočjo zraka vnemati začnejo, si morajo tu in tam odduška iskati, in če ga ne najdejo, napravijo sila hude potrese.

Strah, ki take potrese spremlja, se ne dá z besedami dopovedati. Vzamite vse zmešnjave, ki se včasih na zemlji godé; — nobena ni tako strašna, nobena ne vžuga vsih ovér človeških, nobena ni tako občno pogubljiva kakor potres. Če ogenj še tako grozno razsaja in pokončuje, kar plamen doseže, se dá vendar še kakošna stvar rešiti. Ko reke iz svojih bregov stopajo in cele dežele zalivajo, se je moč vendar še nekako rešiti, če človek na hribe beží ali se v zgornje podstropja vmačuje. Tudi se dajo zoper silo valov jezi napraviti. Pri potresih pa je oboje deloma nemogoče, deloma pa zastoj. Skoraj vsaki nesreči se dá uiti. Strela ni še nikdar celih dežel in mest požgala. Kuga pripravi lahko cele mesta ob njih prebivavce, popolnoma razdjati pa jih ne more. Nesreča potresov pa se razširi s silo, ki ji ni zoperstati — čez cele dežele in mesta, in pogubi cele ljudstva in kraljestva, in dostikrat ne pustí nar manjšega sleda njih poprejšnje podobe — vse pade v brezdno, kjer se je zemlja odperla.

Vendar je vsegamogočni Stvarnik tudi dobrotljiv v strašnem veličanstvu. Tudi takrat dela gospod modro s svojimi stvarmi, ko svoje sodbe na zemlji speljuje, in cele dežele v serdu svoje gorečnosti razdeva. Al meniš, da tebe pogubiti, potrese pošilja? Al moreš misliti — ti, ki te že pih zraka podere, da mu je treba, vse življe obuditi in vse moči narave napeti, da bi tebe pogubil? Nikakor! spoznaj tudi pri ti osodi vikše namene. Celò s potresi išče gospod vesoljnost ohraniti. Naj le tu in tam vasi, mesta in dežele v podertine razpadejo, — naj le tisuč in tisuč stvari pod zlo pride, — kaj je deset tisuč dežel in sto tisuč stvari proti vesoljnosti sveta, proti neskončni množini bitij, ki v celi stvarnikovi deržavi stanujejo? Daj se iz tega prepričati, da vsega, kar je strašnega v naravi in vsih dozdevnih nesreč in nepopolnost sveta, da vsega tega, pravim, je v ohranjenju vesoljnosti treba.

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Tretji članek.

(Dalje.)

Noreja je tedaj po teh primerah boginja Živa, — ali v kateri zadevi?

Prej, kakor jo razložimo, moramo nekoliko o indiški kosmogonii govoriti. Že Strabon je poznal nauk Brahmanov, da je voda praživelj (pervina ¹⁾). Tako tudi nam pravi Jones ²⁾, da vsi indiški modroslovci vodo imajo za izvorni živelj in prvo delo stvarjenja. Jones navaja besede Menutove o stvarjenju sveta takole: „Svet, pravi Menu, je bil temen, brez reda, vse v globokem spanju, dokler ni samostalni Bog pet življev in drugih krasnih stvari stvaril in temo razpodil. Po tem je hotel razne stvarjenja po izteku svoje lastne slave nastati dati, zato je najprvo ustvaril vodo, in ji je dal moč gibanja. Po ti moči je postalo zlato jajce, katero se sveti kakor jezero solne, v tem je bil Brama samostalni veliki oče

¹⁾ Strabon XV. — ²⁾ Asiatische Unters. I. 197.